

Skal eg koppseta mítt barn móti korona?

Hetta er ein spurningur, sum kann seta eld á ein hvønn Facebook tráð. Men hvussu skulu vit avgerða um okkara børn skulu koppsetast?

Marnar Fríðheim Kristiansen

Jan 4, 2022

Tað er ein munandi truplari avgerð at velja, um ein vil koppseta síni børn, enn um ein vil koppseta seg sjálvan. Tað fyrsta eg vil siga, er at vit skulu ikki útskamma tey sum eru ósamd við okkum. Hvørki tey børn har foreldrini velja at ikki lata tey koppseta, ella tey børn har foreldrini velja at lata tey koppseta. Lat okkum virða avgerðirnar hjá hvørjum øðrum.

<https://www.pexels.com/photo/covid-essentials-on-blue-surface-5994799/>

Hetta uppslagið er inspirerað av [hesum uppslagnum](#) hjá Anton Pottegård.

Koppseting av børnum í Føroyum

15. desember bleiv kunngerðin lýst, soleiðis at vit í Føroyum skuldu hava møguleika at lata okkara 5-11 ára gomlu børn fáa eina korona koppseting. Men enn eru eingin av hesum børnunum koppsett móti korona.

<https://in.fo/news-detail/einki-barn-i-foeroyum-koppsett-imoti-koronu>

Hetta kann ikki sigast annað, enn at vera ógvuliga illa fyriskipað av myndugleikunum. Tí um tað skal fáast nakar vinningur av at koppseta, so er tað um at koma í gongd skjótast gjørligt.

Nú fara skúlarnir at opna í morgin, og samstundis hava vit ongantið haft so nógvar tilburðir sum nú. So tí er tað púra greitt, at antin so verða børnini koppsett, ella so verða tey smittaði. Ella kundi eg sagt tað uppá ein annan máta. Antin verða børnini smittaði uttan at hava verjuna av koppsetingini, ella verða tey sannlíkt smittaði við verjuni av koppsetingini.

Hvussu við Omicron?

Hvørki koppsetingin ella fyrverandi smitta við øðrum frábrigdum verja væl móti smittu við Omicron frábrigdinum. Tað havi eg skrivað um her

Korona, vísindi, epidemiologi, falskuning og annað

Verjir koppsetingin móti Omicron?

Nú hevur Omicron veruliga fingið yvirtakið, og mestsum allastaðni í heiminum veksur smittan ógvusliga. Eric Topol kallar tað O sign...

[Read more](#)

a year ago · Marnar Fríðheim Kristiansen

Sum eg skrivi í har, so er tað ikki meiningsleyst at hava eina immunverju sum er vand til at berjast ímóti korona, hóast tað ikki megnar at forða fyri smittu. T-cellurnar koma nakað seinni í gongd, og andevnini frá B-cellunum koma eisini ígongd, og bæði hesi hjálpa kroppinum at berja smittuna niður skjótari enn kroppurin annars hevði klárað.

Men áðrenn Omicron kom, var verjan ímóti at verða smittaður og harvið verjan ímóti at smitta onnur, ein týdingarmikil partur av fyrimununum av at koppseta børnini. Hesin fyrimunurin er ikki galdandi longur. Hetta eiga vit at taka við, tá vit nú vurdera um børnini skulu koppsetast.

Er tað nøkur risiko við at koppseta børn?

Tað hevur ferð eftir ferð verið sagt, at koppsetingin er trygg. Men hvat merkir tað? Merkir tað at tað ikki eru nøkur hjáárin?

Nei. Tað eru hjáárin til hesa koppsetingina, líkasum tað eru hjáárin til allan heilivág vit geva. Men tey álvarsligu hjáárinini eru sjáldsom.

Í USA hava tey nú koppsett børn í eina tíð, so har hava tey fingið nakað av erfaring, sum vit kunnu læra av. Hendan rapportin kom út 31 desember, har sum tey rapportera frá 8 milliόνum koppsetingum givin til børn ímillum 5 og 11 ár (tað vil siga 4 milliόνir børn).

Her observeraðu tey 4.249 rapportir um hjáárin ígjøgnum VAERS, har 4.149 (97,6%) ikki vóru alvorlig, tað vil siga 100 alvorlig hjáárin. Tað vóru 12 sum fingu okkurt herðindi (seizure) og 11 váttaðir myokarditis tilburðir (7 vóru recovered, og hini 4 enn recovering). Ímillum hesi 4 milliόνir børn vóru tað tvey sum doyðu í uppfylgingarperioduni. Hetta vóru tvær gentur, sum vóru 5 og 6 ára gamlar. Tær høvdu ein komplíceraða sjúkusoğa frammanundan, og einki bendir á at koppsetingin var orsök til at tær doyðu.

Afturat VAERS, so brúka tey eisini ein annan databasa sum eitur v-safe. Hesin databasin samlar meira skipað data inn, og kann tí betur siga nakað um títtleika av vanligum hjáárinum. Tey síggjast á hesari tabellini:

TABLE 3. Reactions reported for children aged 5–11 years (N = 42,504) who completed at least one v-safe health check-in survey on days 0–7 after receiving Pfizer-BioNTech COVID-19 vaccine — United States, November 3–December 19, 2021

Event	% of v-safe enrollees reporting reaction or health impact*	
	Dose 1 (N = 42,504)	Dose 2 (n = 29,899)
Any injection site reaction	54.8	57.5
Itching	3.8	3.7
Pain	52.7	55.8
Redness	3.7	4.4
Swelling	3.9	4.9
Any systemic reaction	34.7	40.9
Abdominal pain	5.1	6.4
Myalgia	7.1	10.2
Chills	3.9	6.8
Diarrhea	2.6	2.2
Fatigue	20.1	25.9
Fever	7.9	13.4
Headache	13.9	19.8
Joint pain	2.1	2.9
Nausea	5.0	6.9
Rash	1.2	1.0
Vomiting	2.3	2.7
Any health impact	10.9	15.1
Unable to perform normal daily activities	5.1	7.4
Unable to attend school	7.9	10.9
Needed medical care	1.2	1.1
Telehealth	0.3	0.2
Clinic	0.6	0.6
Emergency visit	0.1	0.1
Hospitalization	0.02	0.02

* Percentage of enrollees who reported a reaction or health impact at least once during days 0–7 post-vaccination.

Niðurstöðan viðvirkjandi koppsetingum av börnum er, at tað eru hjáárin. Vanlig hjáárin so sum fepur, pína við stungustaðið og møði er rættuliga vanligt aftaná hesar koppsetingarnar. Samstundis eru tað eisini observerað meira álvarslig hjáárin so sum myokarditis og herðindi. Hesi eru tó ógvuliga sjáldsom.

Er tað nøkur risiko um børn fáa korona?

Tey flestu børnini sum fáa korona hava eitt rættuliga milt forløb. Men tað eru ikki øll.

Í USA hava beint undir 8 milliúnir, ella áleið 10%, av børnunum haft eina váttada korona infektión. Tað hevur ført til innlegging hjá ímillum 0,1%-1,6% í teimum ymsu statunum.

Í USA hava tey skrásett fleiri enn 800 børn deyð í samband við korona, sum svarar til 0,00%-0,02% av teimum smittaðu í teimum ymsu statunum.

Tað er rættuliga løgið, at tøluni fyri innleggingar tykjast at vera hægri í USA enn eitt nú í Danmark. Kanska tað hevur okkurt at gera við teirra generellu heilsustøðu áðrenn tey verða smittað, men tað veit eg ikki. Men hetta vísur greitt, at sjálvt um tey flestu fínt klára at verða smittað við korona, so eru tað ikki øll ið gera tað. Summi fáa tørv á innlegging, og tíverri eru tað eisini nøkur sum doyggja.

Hvussu við myokarditis aftaná smittu við korona? Riskoin er eisini lág fyri at fáa myokarditis aftaná smittu, men hon er hægri aftaná smittu, samanborið við aftaná koppseting. Umframt tað, so er myokarditis ofta meira álvarsamt aftaná smittu enn aftaná koppseting.

Tað eru eisini aðrar sjáldsamar fylgir aftaná smittu, so sum MIS-C ella autoimmunar sjúkur.

Hvussu við langtíðarárinum av koppseting?

Er tað ein risiko fyri at korona koppsetingin kann geva langtíðarárin, sum vit ikki kenna enn? Nei, tað er ógvuliga ósannlíkt! Søguliga so hava tað verið ógvuliga fá langtíðarárin aftaná koppsetingar.

Hóast hendan koppsetingar tøkkin er relativ nýggj, so fungerar hon í stóran mun sum aðrar koppsetingar. Tað vil siga, at tað verður introducerað eitt petti av einari microbu, sum immunverjan skal reagera uppá. Hendan eksponeringin er stuttvarandi, og verður síðani skjótt fjernað burtur úr kroppinum. Tað er øðrvísi frá vanligum heilivági, har sum ein fær stoffið yvir longri tíð. Tá er tað meira hugsandi at tað kann hava eina effekt sum sæst nakað seinni. Við koppsetingum, so er eksponeringin “over and out”, og tí kann tað ikki halda á at virka í kroppinum.

Søguliga hevur tað verið soleiðis, at tey langtíðarárin sum hava verið eftir koppsetingar hava altíð víst seg innan fáar mánaðar, at ein nýggj koppseting er introducerað. Tað er eingin orsök at halda at tað skuldi verið øðrvísi við hesum koppsetingunum. Tí er tað sera ósannlíkt at tað seinni fara at vísa seg at koma langtíðarárin ímillum tey sum eru koppsett.

Men hvussu so við langtíðarárinum aftaná korona? Eg skrivaði omanfyri at eksponeringin við koppseting er stuttvarandi, og verður fjernað úr kroppinum skjótt. Við korona smittu, so er tað ikki soleiðis hjá øllum. Summi verða rakt hart, og kunnu hava nógvan virus í kroppinum í langa tíð. Heldigvís er hetta sjáldsamt hjá børnum, men tað eru hóast alt nøkur sum eru ávirkaði í langa tíð aftaná smittu. Vit vita ikki heilt hvussu nógv tey eru enn, og vit vita als ikki hvussu tað verður við Omicron.

Aktivt val vs passivt val

Tá vit skulu avgera um vit ella börnini skulu koppsetast, so er tað eitt aktivt val. Skulu vit fáa eina innsproyting í armin? Men um vit ikki gera tað, so er tað eitt frával. Men tað er eitt passivt val, og tað er ofta lættari hjá okkum at taka eitt passivt val.

Tí um vit velja at ikki koppseta okkum, so hevur tað eina avleiðing. Nú tá smittan er so útbreidd, so merkir tað at so fara börnini at fáa korona. Tí haldi eg, at tað gevur tað mest røttu myndini at lata vera við at hugsa um at eitt er eitt val, og hitt er eitt frával.

Tað sum gevur rættastu myndina er at stilla úrslitini av valinum ella frávalinum upp ímóti hvørjum øðrum. Tí um vit ikki seta tað objektivt upp ímóti hvørjum øðrum, so hava vit sum menniskju lyndi til at frávelja tað aktiva valið, tí tað følist meira vandamikið.

Mike Bogetofte Barnkob hevur á twitter gjørt hesa tabellina sum mann sjálvur kann útfylla við procentum. Hetta fyri at hjálpa til at fyrhalda seg objektivt til tað faktisku risikoina.

Mike Bogetofte Barnkob
@mikebarnkob

Relevant diskussion i [@P1Morgen](#) om [#vaccination](#) af børn. Formanden for børnelægerne [@BirkelundKlaus](#) anbefaler man diskuterer emnet i ens familie og beslutter sig. Men der er mange overvejelser. Her er en lille liste over emner der sikkert kan sætte diskussionen igang.
[#COVID19dk](#)

Skal jeg vaccinere mit barn?

	Ingen immunitet	Efter infektion	Efter vaccination
• Overvejelse om immunitet			
• Beskytter mod at smitte videre?			
• Beskyttelse mod reinfektion?			
• Mod indlæggelse?			
• Mod intensiv-indlæggelse?			
• Risikoen for alvorlige bivirkninger			
• MIS-C?			
• Autoimmune sygdomme?			
• Lang-COVID?			
• Hjertebetændelse?			
• Fremtiden (og de ting vi ikke ved)			
• Beskytter mod fremtidige varianter?			
• Laver skader på sigt? (Fx pga vedvarende virus i kroppen eller uerkendte skader af vaccine)			

8:06 AM · Dec 29, 2021

33 Likes 3 Retweets

Børnini kunnu verða smittaði hóast koppseting, er tað so bara ein eyka risiko at koppseta tey?

Vit vita ikki við vissu, hvussu væl ein koppseting verjir ímóti at teimum álvarsligu fylgjunum av korona. Tað fara vit heldur ikki at vita fyrr enn nakað av tíð er farið. Men tann besta metingin er, at koppsetingin verjir ímóti hesum álvarsligu fylgjunum, eisini hóast at koppsetingin ikki verjir ímóti at ein verður smittaður. Tað sum er farligt við einari slíkari heimsfarsótt sum hesari, er serliga at eingin hevur eina verju ímóti hesum nýggja virusinum. Vit at koppseta áðrenn, so fær mann eina slíka verju, og tí verður tað ikki eins farligt at verða smittaður við tí.

Skal mann so koppseta börnini?

Hetta er ikki ein analysa sum fer niður í allar detaljur, men vónandi gevur tað eina nøkulunda mynd av støðuni. Eg kann ikki siga, hvat er rætt fyri onnur foreldur at gera. Tað er ikki vist at verjan sum er av koppsetingini ger stóran mun, nú tá ein rættuliga lættliga kann verða smittaður hóast ein er koppsettur. Samstundis er ein pikkalítil risiko fyri at koppsetingin kann geva relativ álvarslig hjáárin.

Mær hevur allatíðina dámt illa, at tað hevur verið fokuserað uppá at börn skulu koppsetast fyri at verja onnur. Eg haldi at um tey skulu koppsetast, so skal tað vera fyri teirra egnu skyld. Nú er verjan tey geva til onnur eisini minka munandi, so nú fyllur tað argumentið sera lítið.

Tað er greitt at börnini hava bara eina lítla risiko fyri at verða álvarsliga sjúk, um tey verða smittað við korona. Men tann risikoin kann gerast minni, um tey verða koppsett frammanundan. Samstundis so hevur koppsetingin eina ógvuliga lítla risiko forbundna við sær. Tí er valið vit skulu velja ímillum tvær ógvuliga lítlar risikoir.

Fyri tey flestu, kemur tað sikkurt ikki at gera stóran mun hvørgan vegin óansæð hvat tey velja. Um börnini verða smittaði uttan koppseting klára tey flestu seg fínt. Og nógv, nógv tey flestu börnini klára fínt at verða koppsett. Men um ein er so óheppin at eitt koppsett barn faktisk fær álvarslig hjáárin av koppsetingini, so hevði mann ynskt, at júst tað barnið ikki varð koppsett. Og um ein er so óheppin at eitt ókoppsett barn verður álvarsliga rakt av korona við innlegging, langtíðarárinum ella í ringasta fall deyða, so hevði mann ynskt at júst tað barnið varð koppsett.

Tí skilji eg væl, at tað er ymiskt hvat ymisk foreldur koma fram til er rætt fyri tey at gera.

Heima hjá okkum, hava vit avgjørt at koppseta okkara gentur so skjótt sum vit kunnu. Men vit fara fyríbils bara at geva teimum eina koppseting, ikki tvær, av tí at tær hava verið smittaðar. Um onkur annar kemur fram til eina aðra niðurstøðu í teirra familjum so skilji eg væl tað. Eg vóni at vit kunnu virða avgerðirnar hjá hvørjum øðrum, óansæð um tey velja øðrvísi enn vit.

#covid19fo